

וארא תשפ"ג: הנאה מע"ז

שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה אות י

והדגה אשר ביאור מתה אמר ר' אבין הלוי ברבי ממכת דם העשירו ישראל כיצד המצרי וישראל בכית אחד והגיגית מלאה מים ומצרי הלך למלאות הקיתון מתוכה מוציאה מליאה דם וישראל שותה מים מתוך הגיגית והמצרי אומר לו תן לי בידך מעט מים ונותן לו ונעשו דם ואומר לו נשתה אני ואתה מן קערה אחת וישראל שותה מים והמצרי דם, וכשהיה לוקח מישראל בדמים היה שותה מים מכאן העשירו ישראל

משנה מסכת שביעית פרק ז

קליפי רמון והנץ שלו קליפי אגוזים והגלעינין יש להם שביעית ולדמיהן שביעית הצבע צובע לעצמו ולא יצבע בשכר שאין עושים סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבלות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא ברמשים ולא יהיה לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק אבל הוא לוקט ובנו מוכר על ידו לקח לעצמו והותיר מותר למכרן:

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ט

הלכה ד

הנוצרים עובדי ע"ז הם ויום ראשון הוא יום אידם, לפיכך אסור לתת ולשאת עמהם בארץ ישראל יום חמישי ויום ששי שבכל שבת ושבת ואין צריך לומר יום ראשון עצמו שהוא אסור בכל מקום, וכן נוהגין עמהם בכל אידיהם.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סג עמוד ב

מסייעא ליה לאבוה דשמואל, דאמר אבוה דשמואל: אסור לאדם שיעשה שותפות עם הנכרי, שמא יתחייב לו שבועה, ונשבע בעבודה זרה שלו, והתורה אמרה לא ישמע על פיך.

תוספות מסכת סנהדרין דף סג עמוד ב

אסור לאדם שיעשה שותפות - אמר ר' שמואל כ"ש שבועה עצמה דאין לקבל הימנו ור"ת אומר מותר לקבל הימנו השבועה קודם שיפסיד כדאמר בפ"ק דמס' ע"ג (דף ו:): דמלוה ע"פ נפרעין ממנו מפני שהוא כמציל מידם ולא חיישינן דילמא אזיל ומודה ואע"ג דהתם ספק והכא ודאי מ"מ בזמן הזה כולן נשבעים בקדשים שלהן ואין תופסין בהם אלהות ואע"פ שמה שמזכירין עמהם ש"ש וכוונתם לדבר אחר מ"מ אין זה שם עבודת כוכבים גם דעתם לעושה שמים ואע"פ שמשתפין שם שמים ודבר אחר לא אשכחן דאסור לגרום לאחרים לשתף ולפני עור ליכא דבני נח לא הוזהרו על כך.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בית הכנסת סימן קנו ס"א

ויזהר מלהשתתף עם הכותים, שמא ב יתחייב לו שבועה ועובר משום לא ישמע על פיך (שמות כג, יג). הגה: ויש מקילין בעשיית שותפות עם ג' { הכותים בזמה"ז, משום שאין הכותים בזמן הזה נשבעים בע"א, ואע"ג דמזכירין הע"ז, מ"מ כוונתם לעושה שמים וארץ אלא שמשתפים שם שמים וד"א, ולא מצינו שיש בזה משום: ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט, יד) דהרי אינם ג) מוזהרין ו] על השתוף (ר"ן ספ"ק דע"ז ור' ירוחם נ"ז ח"ה ותוס' ריש פ"ק דבכורות); ולשאת ולתת עמהם בלא שותפות, לכ"ע שרי בלא יום חגיגה (הגהות מיימוני פ"ק מהלכות ע"ז) (ועיין בי"ד מהלכות ע"א סי' קמ"ז).

פתחי תשובה יורה דעה סימן קמז

(ב) בא"ח סי' קנ"ו דשם כתב בהגהה ויש מקילין בשותפות עם העובד כוכבים משום שאינם נשבעין בעבודת כוכבים כו' אלא משתפים ש"ש ודבר אחר ולא מצינו שיש בזה משום לפ"ע דהרי אינם מוזהרים על השיתוף ועי' (בתשובת נודע ביהודה תניינא חלק יו"ד סוף סי' קמ"ח) שהאריך להוכיח מה דמרגלא בפומייהו דאינשי שאין העובדי כוכבים מצווים על השיתוף הוא טעות ויצא להם זה מלשון הרמ"א הנ"ל ובאמת כוונת הרמ"א דמה שמשתף בשבועה שאינו אומר אלי אתה רק שמזכירו בשבועתו עם ש"ש בזה מצינו איסור לישראל דכתיב ובשמו תשבועו אבל עובדי כוכבים אין מוזהרים ע"ז אבל כשעובד עבודת כוכבים בשיתוף אין חילוק כלל בין ישראל לעובד כוכבים ע"ש וכ"כ בתשובת מעיל צדקה סימן כ"ב ע"ש וכ"כ בתשובת שער אפרים וכן מצאתי בפמ"ג לעיל סימן ס"ה בשפ"ד סוף ס"ק מ"ה /י"א/ ע"ש ולע"ד אף שהאמת כן הוא מ"מ אי אפשר לומר כן בדעת הרמ"א ז"ל דמדבריו בד"מ לקמן סימן קנ"א המובא בש"ך שם סק"ז מבואר להיפך ע"ש ועיין בספר משנת חכמים ריש הלכות יסוה"ת סוף לאו א' שהביא דהגאון מהור"ר ישעיה בערלין זצ"ל מברעסלא כתב אליו בדבר זה והאריך בעוצם ידו דאין ב"נ מוזהר כלל על השיתוף וגם הוא ז"ל השיב לו באריכות וגוף הפלפול שהיה ביניהם לא נזכר שם:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קלט

סעיף א

א' <עבודת כוכבים אסורה בהנאה, א [היא ותשמישה ונויה ותקרובתה, ב' < בין של עובד כוכבים ג' < בין של ישראל, ב [ד' < אלא >א < בשל עובד כוכבים אסורה מיד, ה' < ושל א' > ישראל ו' < אינה אסורה ז' < עד שתיעבד. ג [ותשמישה ונוייה, בין של עובד כוכבים ובין של ישראל, אינם אסורים ח' < עד שישתמשו בהם. ד [ותקרובתה, משהביאו לפניו ה [>ב < ועשה ממנו תקרובת, נאסר. א [ו] ט' < ישראל י' < שזקף יא' < לבינה והשתחוה לה עובד כוכבים, יב' < ב' > נאסרה [הגהות אשיר"י פ' ר"י ורמב"ם פ"ח מהל' עבודת כוכבים דין ג' וש"ס פרק כל הצלמים דף מ"ג סוף ע"א ופרק רבי ישמעאל דף נ"ג ע"ב].

בית יוסף יורה דעה סימן קמב

טו כתב רבינו ירוחם (ני"ז ח"ה קנט). אסור לשמוע כלי שיר של עבודה זרה או להסתכל בנוי עבודה זרה כיון שנהנה בראייה כך מוכח בפרק כל שעה (פסחים כו.) מההיא דא"ר שמעון בן פזי קול ומראה אין בהם מעילה אבל איסור יש בהם: גרסינן בפרק שואל (שבת קמט.) ת"ר כתב המהלך תחת הצורה ודיוקנאות אסור לקרותן בשבת ודיוקנא עצמה אסור להסתכל בה אף בחול שנאמר (ויקרא יט ד) אל תפנו אל האלילים וכתב הרא"ש (שם סי' ב) ז"ל נראה דבעשויה לעבודה זרה הוא אע"פ שלא נעבדה עדיין אבל לנוי מותר כדמשמע (פסחים קד. ע"ז נ.) מבנן של קדושים דלא הוה מסתכל בצורתא דזוזא מכלל דאחרים הוה מסתכלי וכן כתבו התוספות (שם ד"ה ודיוקני)

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קמב

סעיף טו

לב {ב} אסור כז' < לשמוע כח' < כלי שיר כט' < של עבודת כוכבים או להסתכל לג בנוי עבודת כוכבים, כיון כו' > שנהנה בראייה. לד [ומיהו דבר שאין כז' > מתכוין, מותר. (מצא הגה בשם רבי ישעיה האחרון ז"ל ועיין ס"ק ל"ד).

ש"ך יורה דעה סימן קמב

לג בנוי אלילים. פ' באלילים עצמם שנעבדו אסור להסתכל בהן לראות נויין אבל צורות שנעשו לנוי ולא לעבוד מבואר בתו' והרא"ש דמותר:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שז

סעיף טז

מליצות ומשלים של שיחת יח' (נח) חולין ודברי חשק, כגון ספר עמנואל, וכן ספרי מלחמות, אסור לקרות בהם בשבת; ואף בחול אסור (נט) כב משום מושב לצים (תהילים א, א), * כג ועובר משום אל תפנו אל האלילים (ויקרא יט, ד) לא תפנו (ס) אל מדעתכם; ובדברי חשק, איכא תו משום מגרה יצר הרע; ומי שחיברן ומי שהעתיקן, (סא) וא"צ לומר המדפיסן, * מחטיאים את הרבים.

ביאור הלכה סימן שז

* ועובר משום אל תפנו וכו' - בגמרא איתא אסור להסתכל בדיוקנאות וכתבו התוספות בשבת והרא"ש דדוקא בדיוקנא העשויה לשם עבודת כוכבים אבל לנוי שרי וכן משמע דעת שארי הפוסקים [א"ר] ויש מחמירין גם בזה [תוס' בע"ג דף נ'] וכתב המ"א דדוקא הסתכלות אסור לדידהו אבל ראייה בעלמא שרי לכו"ע:

תוספות מסכת עבודה זרה דף נ עמוד א

ה"ג בנן של קדושים מהלך עליהם - לשון יחיד וכן בסמוך אפילו בצורתא דזוזא לא מסתכל דארבי מנחם גופיה קאי ולא על אביו ואמו כדאיתא פ"ב דמועד קטן (דף כה:): כד נח נפשיה דר' מנחם בר' סימאי אישתנו כל צילמניא משום דלא איסתכל בצורתא דזוזא וא"ת מה חסידות איכא בזה הא אמרינן פרק שואל (שבת דף קמט.) דיוקנא עצמה אסורה להסתכל אפי' בחול כדכתיב אל תפנו אל האלילים ושמא בצורתא דזוזא שרגיל לראות בה תדיר לא שייכא בה הפנאה ואפ"ה לא מסתכל.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן נו

בדין שמיעת ניגוני העכו"ם ר"ח מנ"א תש"ל. מע"כ ידידי הנכבד מר ירחמיאל פינחס פרידמן שליט"א. הנה הניגונים שמזמרים הנוצרים בבית תיפלתם ודאי אסור לשמעם אף ע"י הראדיא ואף ע"י פאנאגראף, ולא רק הניגונים שמזמרים עתה אלא אפילו מה שהיו מזמרים מכבר אע"פ שהפסיקו עתה לזמר באותן הניגונים אסור. וגם הניגון שחיבר איזה נוצרי ניגון על פסוק מתהלים על הלשון שהעתיקו, אסור כי סתם הניגונים שמחברין הנוצרים לפסוקי תהלים הוא לזמר לתפלותיהן שזה אסור. ואם הוא מכיר שלא היתה כוונת מחבר הניגון לזמר לעבודתם אלא לזמר בעלמא להנאת זמרה אף שמחבר הזמר הוא נוצרי ועכו"ם אין בזה איסור, אבל סתמא יש להחזיק שהוא לעבודתם ואסור, ואף לפרנסה אסור. ועיין בחגיגה דף ט"ו שהשיב שמואל על מה שאדם גדול בתורה כאחר יצא לתרבות רעה שהוא משום דזמר יוני לא פסק מפומיה ופרש"י שם תמוה דכי בשביל איסור זמרא אחר חורבן שהוא איסור דרבנן יצא לתרבות רעה, וגם יותר תמוה דהא האיסור הוא רק בבית המשתאות כלשון המשנה בסוטה דף מ"ח וכן הוא ברש"י גיטין דף ז', ובתוס' שם כתבו דראוי להחמיר על מי שרגיל גם כשקם משנתו וכשהולך לישן שהביאו מירושלמי ומלשונם משמע שאינו איסור ממש אלא ראוי להחמיר אבל בטור סימן תק"ס משמע שלתוס' הוא איסור ממש למי שרגיל, אבל זמר הא ליכא איסור, עכ"פ אף באופן האסור אינו איסור שיהיה שייך זה למינות כדהקשה מהרש"א בח"א, וצ"ע כוונת פירוש רש"י דהא אין לפרש שהיה זה לעונש על חטא זה דזמרא, דלא שייך לענוש שיעשה מין ורשע שהוא דבר התלוי בבחירת האדם ואין זה מענין שכר ועונש. ולכן מסיק מהרש"א שהוא זמר של עכו"ם דאיסור זה הוא מאיסורי ע"ז ששייך למינות. וא"כ חזינן דהוא איסור גדול שאפשר שיביא ח"ו לידי מינות וגם יש ממילא גם איסור הזכרת שם אלילים שאסור בלאו דלא ישמע על פיך שאסור אף לצורך כדאיתא בש"ע יו"ד סימן קמ"ז סעיף א'. והנני ידו מברכו, משה פיינשטיין

דרכי תשובה סימן קמב

(כז) לשמוע כלי שיר. עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות מ"ג שכ' מהס' חסידים שאסור לאדם לזמר זמר נעים לפני גוי פן ינגן לפני ע"ז שלו אותו הניגון עיי"ש:

ש"ך יורה דעה סימן קמב

לב אסור לשמוע כו'. וכן להריח בריח של אלילים וכדמוכח בפ' כל שעה (דף כ"ה ע"ב) ע"ש ועיין מ"ש בס"ס ק"ח:

ש"ך יורה דעה סימן קמב

לד ומיהו דבר שאינו מתכוין מותר. זהו ש"ס ערוך בפ' כל שעה (דף כ"ה ע"ב) ופסקוה הרי"ף והרא"ש והר"ן שם והרמב"ם פרק י"ב מהמ"א דין י"ב ולא ידעתי למה כתבו הרב בשם הגהות ריא"ז ואולי י"ל משום דאפשר לפרש הש"ס בשאר איסורין ולא בעבודת כוכבים כתבו הרב בשם ריא"ז אבל פשטא דמלתא משמע התם אפילו בעבודת כוכבים וכן פרש"י שם להדיא ע"ש וכ"כ רבינו ירוחם נ"ז ח"ה, ומבואר שם בש"ס ופוסקים דאפי' אפשר לו לילך למקום אחר מותר כשאינו מתכוין ומבואר בתוס' והרא"ש ורי"ו שם דמיירי בענין שיכול לאטום אזניו ולעצום עיניו ולסתום נחיריו שלא יהנה מן הקול והמראה והריח ומותר כשאינו מתכוין להנאתם דלא הוי פסיק רישיה הא לאו הכי אסור אבל כשמתכוין מבואר שם בש"ס ופוסקים דאפילו א"א לו לילך למקום אחר אסור:

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נא עמוד ב

מתני'. עבודת כוכבים שהיה לה גינה או מרחץ - נהנין מהן שלא בטובה, ואין נהנין מהן בטובה; היה שלה ושל אחרים - נהנין מהן בין בטובה (ובין שלא בטובה) +מסורת הש"ס: [ושלא בטובה]+. עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד, ושל ישראל - אין אסורה עד שתיעבד.

רש"י מסכת עבודה זרה דף נא עמוד ב

מתני'. נהנין ממנה שלא בטובה - שלא יעלו שכר לכומרים דאין הקדש לעבודת כוכבים כדאמרן בפ' כל הצלמים (לעיל /עבודה זרה/ דף מד:).

תוספות מסכת עבודה זרה דף מד עמוד ב

נהנין ממנה שלא בטובה - פירש רש"י כאן שאין להחזיק טובה לכומרים בכך בטובה שצריך להחזיק טובה אבל לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נא:) פ"ה בטובה בשכר וכן פר"ח ולא נהירא לר"ת דלשון בטובה לא משמע הכי ואדרכה בשכר ושלא בשכר מיבעי ליה ועוד דאי בשכר אסור ומטעם שמרויח לעבודת כוכבים תקשי מהכא למ"ד לעיל בפ"ק (דף יג.) מהנה מותר ועוד דאמרינן לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נא:) דאיכא לאחריים חלק בהדה אפילו בטובת הכומרים שריא ואי מיירי בשכר כי איכא לאחריים חלק בהדה נמי מאי הוי הא מרויח לעבודת כוכבים לכן נראה לר"ת כמו שפ"י רש"י כאן ועוד נראה לר"ת דמה שאנו אופין עתה בתנור של כומרים וטוחנין בריחים של מים שלהם ודאי ליכא למיחש דלא מיבעיא בשכר דשרי דאין אנו מחזיקין להם טובה אלא אפילו שלא בשכר נמי מותר כיון שאין התנור והריחים בבית העבודת כוכבים עצמו כמו הכא מרחץ של אפרודיטי ולא דמי ליריד של עובדי כוכבים דאסרנא לעיל פ"ק (דף יג.) אליבא דרבי יוחנן דאמר נהנה אסור מהנה לא כ"ש דהתם עושין מן המכס צרכי עבודת כוכבים אבל הכא אין עושין אלא הנאת הכומרים והכי נמי אמרינן בסוף סורר ומורה (סנהדרין דף עד:) אנן קאווקי ואמונקי היכי יהבינן אלא הנאת עצמן שאני וגרס לקמן פרק רבי ישמעאל בירושלמי חלילין של עבודת כוכבים אסור לספוד בהן ואם היו מעלין שכר למדינה אע"ג שהן עושין לצורך עבודת כוכבים מותר לספוד בהן חנויות של עבודת כוכבים אסור לשכור מהם ואם היו

מעלין שכר למדינה אע"ג שהן לצורך עבודת כוכבים מותר גנאין של עבודת כוכבים אסור ליתן להם אם היו מעלין שכר למדינה אע"ג שהיא לצורך עבודת כוכבים מותר.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קמג

סעיף ג

[ז] היה לעבודת כוכבים גנה או מרחץ, ה והטובה היוצאת מהם היא לכהנים, מותר ליהנות מהם ט' <שלא בטובה, >ה' <י' ואסור ליהנות מהם ו' > בטובה, ואפי' יש לאחרים חלק בטובה עם הכהנים. ח] ואם אין הטובה היוצאת מהם לכהנים, <ו' אלא ו ז' > לעובדיה, מותר ליהנות מהם אפילו בטובה, אפילו הגנה והמרחץ לעבודת כוכבים לבדה (כן משמע בטור לדעת רש"י). [הגה: ט] וי"א שאין אסור ליהנות ממנה אם הטובה באה לכהנים, אלא כשהם עומדים בחצר עבודת כוכבים עצמה, אבל כשאין עומדין לפניו, אע"פ שהטובה היוצאת מהם היא לכהנים, מותר ליהנות ממנה, אם לא שהטובה לעבודת כוכבים עצמה. ז ויש לסמוך על זה ח' > להקל (טור בשם ר"ת ותוס' דף מ"ד ורא"ש ומרדכי בשם ר"ת).

ש"ך יורה דעה סימן קמג

ה והטובה כו'. משמע דהיינו כהמפרשי' השכר וכ"כ עט"ז ולכך פסק לחומרא דאפי' יש לאחרים חלק בטובה עם הכהנים אסור והרמב"ם פרק ז' דין י"ז לפי שמפרש בטובה בטובת דברים ובלבד שלא יתן שכר פסק לקולא דאם היה לה ולאחרים מותר דכיון דטובת דברים אינו אלא דרבנן אזלינן לקולא וכ"כ הר"ן והכ"מ שם וכ"כ הב"ח ס"ד:

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן לד

באיסור מהנה לע"ז חמשה עשר בשבט תשכ"ח מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר שניאור דוד וואלט שליט"א הגאב"ד סן פאולא בברזיל.

הנה בדבר אחד שיש לו מגרש בשותפות עם נכרי שבונים עליו דירות ומוכרים לפרנסה והקונים הם רובם נכרים, וזה גרם שהכומרים פנו אליו להרשות להם להשתמש בהמגרש באיזה פעם לתפלה לע"ז שלהם שלא בבנין אם מותר לו להרשות, והנידון הוא מצד מהנה לע"ז, וגם מצד נהנה בזה שע"י שיתאספו הרבה נכרים יתפרסם יותר מסחרו וירבו קונים על הדירות שבונה.

והנה בע"ז דף י"ג סובר ר' יוחנן שמהנה אסור, ולר"ת בתוס' שם אף לר"ל אסור היכא שאינו מבזה הע"ז במה שמהנה עיי"ש, אבל נראה דמהנה לע"ז נחשב כגון התם שמשלם מכס שמכסף זה הרי יעשהו איזו קשויים להע"ז או יתקנו הבנין וכדומה, וכגון הא דנפל כותלו שהיה סמוך לעכו"ם שכונס לתוך שלו ד' אמות דאותן הד' אמות צריך לעשות באופן שלא יהנה לע"ז כדאיתא בדף מ"ז והתוס' בדף י"ג כתבו שהוא מצד איסור מהנה, שהוא מאחר שבית הע"ז הוא במקום זה הרי כל ריוח שבסמוך לזה יהיה הנאה להע"ז, אבל כשעובדי הע"ז צריכים לבנות בית להע"ז שבודאי יבנו באיזה מקום אין להחשיב את מי שמוכר להם מקום לבנות הבית שהוא מהנה להע"ז, דהא להע"ז אין חלוק באיזה מקום יבנו ונמצא שלא ההנה להע"ז כלום, ומה שהנה להנכרים המתעסקים בהבנין שלא יצטרכו לטרוח יותר הוא הנאה להאנשים שאינו אסור אף שהם גלחים וכומרים כדאיתא בתוס' ריש ע"ז בשם ר' אלחנן, ואיפסק ברמ"א /יו"ד/ סוף סימן קמ"ט, רק שלא יזיל מהמקח שאפשר לו להשיג עבור קרקעו.

ועיין בע"ז דף ט"ז שפליגי רש"י והר"י בתוס' במשמל לתשמישי ע"ז דהוא לבנות המקום שמקריבין עליו הזבחים לע"ז שלרש"י מותר ולהר"י אסור, והביאם הטור /יו"ד/ בסימן קמ"ג וכתב שגם הרמב"ם פ"ט מע"ז הי"א שמתיר לבנות הטרקלין והחצר שמעמידין שם הכיפה סובר כרש"י, ולכאורה איך שייך להתיר לבנות נהי שהוא תשמיש דתשמיש מ"מ הוא מהנה שאסור, דמ"ש מתשלומי מכס והרווחת מקום שאסור אף שאינם גם תשמיש דתשמיש. אבל הוא מטעם דבארתי דכיון דודאי יבנו את הבימוס ואת הטרקלין והחצר לא נחשב מהנה להע"ז במה שהוא בונה, דאף

דאיכא הנאה לכומרים ולשאר המתעסקים שלא יצטרכו לטרוח יותר להשיג פועל אחר הוא רק הנאה להאנשים שליכא איסור. והר"י שאוסר אינו מצד מהנה אלא הוא איסור אחר מסברא כדכתבו התוס' וכי הוא סברא להתיר לבנות עמהן מקום שיקטירו עליו במחנה לעכו"ם, והסברא היא מדחזינן שבמקום שכבשו ישראל אפילו בחוץ לארץ איכא מצוה לעקור ע"ז ולשרש אחריה ובא"י צריך גם לרדוף אחריה עד שנאבד אותה מכל א"י כדאיתא ברמב"ם רפ"ז מע"ז ואיפסק כן גם בש"ע /יו"ד/ סימן קמ"ו סעי' י"ד, א"א שיהיה מותר לבנות אף במקום שתחת יד העכו"ם, ורש"י ודעימיה לא סברי סברא זו אלא דבמקום שהוא תחת יד העכו"ם שליכא חיוב אבוד הע"ז אין לאסור אף לבנות כשבלעדיו יהיה ג"כ בנוי שלא מהנה, ורק לעשות את הע"ז עמה אסור מלאו דעשיית פסל שאסור אף לאחרים כדאיתא ברמב"ם פ"ג ה"ט ואסור לעשות אף התשמישין לע"ז, ותשמישי תשמישין לא נאסרו, ומצד מהנה ליכא איסור משום שלא מהנה כלל כדלעיל.

ועיין בט"ז סימן קמ"ג סק"ד שכתב שהב"י בספר בדה"ב הביא בשם א"ח דלהר"י שאוסר לבנות בית לע"ז אם מוכר ביתו ברצון לאליל דמיו אסורין, ומשמע שלרש"י שמותר לבנות ליכא דין זה מטעם דליכא כלל האיסור למכור כמו שליכא איסור לבנות, והוא מטעם שכתבתי דליכא איסור מהנה לע"ז כיון שודאי יקנו או יבנו הע"ז לא הוי ממילא הנאה להע"ז אלא להאנשים המתעסקים שזה לא נאסר.

והט"ז שתולה דין בדה"ב בשם הא"ח במחלוקת רש"י והר"י הוא תמוה, דהרמב"ם הא כתב הטור שסובר כרש"י והוא כתב בפ"ט הי"ג ממש כלשון הא"ח המוכר ביתו לעכו"ם דמיו אסורין בהנאה, אלמא דלא תלוי במחלוקתם בבנין הטרקלין והחצר, וגם בא"ח לא הוזכר שהוא להר"י דוקא. אבל הוא דין אחר מהברייתא שאיתא בגיטין דף מ"ד המוכר ביתו לעכו"ם דמיו אסורין, ופרש"י דאיירי במוכר ביתו בא"י לעכו"ם שעובר על בל תחנם וקנסוהו רבנן לאסור דמיו, והרמב"ם מפרש דהוא בכל מקום דאיירי במוכר ביתו לע"ז, והוא ג"כ רק מטעם קנס כמפורש בגמ' שהוא ענין קנס כהא דהמוכר עבדו לעכו"ם דקנסו אותו לפדותו ולשחררו שהוא רק קנס מדרבנן דאיירי שם. ומה שקנסוהו במוכר ביתו יותר מבכונה בית לע"ז שגם התירו לכתחלה לבנות דלכאורה אין טעם לחלק בין בונה למוכר כדמשמע מט"ז, נצטרך לומר דאיירי במוכר ביתו לע"ז לא להניח שם הכיפה אלא לעבוד את הבית עצמה שבזה קנסוהו, אבל במוכר ביתו רק להניח שם הכיפה לא קנסוהו כמו שלא קנסו בבונה. וגם יש להתיר לכתחלה למכור ולא שייך כלל לקנס במקומות שמותר למכור לנכרים דהוא בחו"ל וסוריא ומשום ולא תביא תועבה אל ביתך ליכא במכירה כדאיתא בדף ט"ו, ולהרמב"ם לא קנסו אף בא"י דלא קנסו בשביל איסור לא תחנם מאחר דלא מפרש הסוגיא מצד איסור לא תחנם, אלא במוכר הבית לע"ז עצמה קנסו בין בארץ בין בחו"ל, ולכן מוכרחין לומר דהוא רק כשמוכר הבית לעבוד הבית עצמה דאסור למכור לזה שלכן קנסוהו שלא ליהנות מהדמים, וכיון שהוא משום קנס ניחא מה שלא מחלק דיהיו מותרין הדמים כשהקדימו לו קודם שעבדוהו שמחלק הראב"ד דלענין קנס ליכא נ"מ דבכל אופן קנסו, והראב"ד פליג על דין זה ואינו סובר שקנסו אלא הוא מדינא מאחר שהבית נעשה ע"ז הרי הדמים הם חליפי ע"ז שלכן הוא דוקא בנתנו הדמים אחר שעבדוהו ובהקדימו הדמים קודם שעבדוהו אין לאסור, והברייתא דגיטין שהוא משום קנס צריך לומר שמפרש כרש"י שהוא בא"י וקנסו על שעבר בלאו דלא תחנם.

אבל קשה מהא דאם בנה שכרו מותר אף הכיפה עצמה שאסור לבנות ולא קנסו לאסור דמיו, ואף כשעבר ועשה ע"ז עצמה נמי שכרו מותר לרוב השיטות וגם להרמב"ם כמפורש בדבריו בפ"ז ה"ה ולא קנסו אף מדרבנן. וצריך לומר דאולי מצד חומר האיסור דעשיית פסל ואף בנין הכיפה שהוא משמשי עכו"ם חמור לאינשי ולא שכיחא שיעברו ע"ז, אבל למכור לא חמירא לאינשי ויש לחוש שיהיה שכיחא שיעברו קנסו לאסור דמיו, וכדמשמע בגיטין שם דף מ"ד/ דלא שכיחא לזבוני הוא טעם שלא לקנסו, ולכן אף שקנסו במוכר ביתו הוא משום שעכ"פ שכיחא קצת, אבל לבנות הכיפה ולעשותה ע"ז עצמה שלא שכיחא לא קנסו. ועיין ברש"י גיטין שם שמשמע שמפרש דגם להרמב"ם הוא דוקא במוכר בית בא"י משום שעבר על לא תחנם, אבל מפרש שהנכרי שקנאו עשה אותו ע"ז משום דאם לא עשאו ע"ז היו קונסין אותו לחזור ולקנותו והוכרח לפרש דעשאו העכו"ם לע"ז שנאסר בהנאה ולא שייך שיחזור ויקנהו. אבל א"א לפרש כן שהרי הרמב"ם נקט דין זה בפ"ט ואם בשביל לא תחנם היה לו למינקט הדין בפ"י ששם איירי הרמב"ם בדין

לא תחנם. וגם אף בעשאו הנכרי לע"ז לא מתורץ קושית הרש"ש דעדיין מ"ט לא יקנסוהו לחזור ולקנותו אף שאסור בהנאה ויצטרך לשורפו. ולכן צריך לפרש כדלעיל.

ולכן בעובדא זו אם הוא חק ע"ז שלהם לעשות איזה תפלה ועבודה פעם בשנה באיזה מגרש בחוץ, ודאי יש להם מקומות לעשות זה כמו שעשו מכבר בכל שנה, ונמצא שלהע"ז אינו מהנה כלום ורק שאולי לפני הכומרים נקל יותר במקום זה שהוא הנאה רק להכומרים שזה לא נאסר. אבל הוא דוקא באם מקומות האחרים נמי היה להם בלא שכר כמו יערים וקרפיפות של העיר, דאם היו משלמין שכר אסור לו להרשות בלא שכר שזה יהיה מהנה, ואף שעדיף ממכס שהרי הוא רק גורם שיהנו משלהם שבכה"ג לענין איסור נהנה כתבו התוס' בדף י"ג ד"ה ינוח שלא נאסר, מ"מ לענין מהנה יש להחמיר מטעם דהרי נמצא שמהנהו בהרשות שנתן לו להשתמש במגרשו, וכדמצינו לענין מודר הנאה שאסור כה"ג בנדרים דף ל"ד במקום שנותנין שכר להשיב אבדה ועוד שם בדף ל"ו במקום שנוטלין שכר על המקרא ללמד בניו ובדף ל"ט לבקרו כשהוא חולה במקום שנוטלין שכר על הישיבה שאסור לבקרו יושב כשאינו נוטל ממנו השכר עיי"ש.

שו"ת שבט הלוי חלק ב סימן ס

נשאלתי מחבורת בחורים אינם לומדי תורה, שבאו לא"י לרגל השתלמותם בלמודי חול, ולא מצאו מקום לשכור חדרי מגורים רק במנזר של עכו"ם שרוצים ליתן להם בשכר חלק מהבנין אם מותר. הנה אין מקום ספק דזה איסור גמור עפ"י המבואר יו"ד סו"ס קמ"ג בב"י ובשו"ע שם ס"ה דחניות של ע"ז אסור לשכור מהם, והא דידן לזה דומה דמהנה לע"ז, והרמ"א לא התיר רק אם נופל השכר להמדינה ע"ש, ובא"י איכא חלול ה' כפול לחזק ע"ז על אדמת קודש, נוסף על החלול שבאים ללמוד למודים חיצוניים לאה"ק שעפ"י רוב מעורבים בתערובת אי/אנשים ונשים/ כולו איסור של מינות ופריקת עול תורה ע"כ חלילה להתיר כזאת.

שו"ת מנחת יצחק חלק ד סימן פח

וא"כ הרי בנד"ד, בודאי אם הישראלים לא ילוו, ימצאו להם לויים עכו"ם די והותר, - ואף דאם הי' הטובה לעכו"ם עצמה, אין היתר אף בכה"ג, מ"מ שפיר כתב כ"ת, דכפי ששמע, שרוב מעות אלו, הולכים לבתי חינוך שלהם, ושכירות לכומרים וכו', א"כ היכא דיש לתלות בהיתר, מתיר בספר בית הלל, הביאו בדרכ"ת שם (ס"ק י"ב), - ועי' (בסי' קמ"ט סעי' ד'), דאם המכס, היא לכהנים, ואוכלים ושותים אותו, ואין קונים ממנו, לא תקרובת ע"ז, ולא נוייה, מותר, עיי"ש, - ושם (סי' קמ"ח סעי' י"ב), על מש"כ המחבר, די"א שאין כל הדברים אלו אמורים, אלא באותו זמן, אבל בזה"ז, אינם עובדי ע"ז, לפיכך מותר לשאת ולתת עמהם ביום חגם, ולהלוותם וכל שאר דברים, כתב הרמ"א, ואפילו נותנים המעות לכהנים, אין עושים מהם תקרובת או נוי ע"ז, אלא לכהנים אוכלים ושותים בו עיי"ש, - ורצ"ל דכזה"ז סתמא הוי כן, - ועי' עוד בענין עכו"ם בזה"ז (באו"ח סי' קנ"ו, ויו"ד סי' קמ"ז סעי' ג'), ובש"ך ופת"ש ודרכ"ת שם, בשם כ"פ, ושם (סי' קנ"א), אך הרמ"א צירף שם, גם משום איבה עיי"ש, דל"ש בנד"ד כמובן, ועי' שו"ת יביע אומר (ח"ב יו"ד סי' י"א).